

Referanser:

Arkivsak: 23/02983-1

Videre arbeid med Den norske kirkes immaterielle kulturarv

Sammendrag

Kirkemøtet vedtok i sak KM 21/21 kulturarvstrategi for Den norske kirke. Det meste av den vedtatte strategien gjelder den materielle kirkelige kulturarven, som kirkesteder med ulike bygg med inventar, kirkegård og strukturer.¹ I samme sak ber derfor Kirkemøtet om at Kirkerådet skal komme tilbake med en sak om den immaterielle kulturarven, og denne var planlagt til Kirkemøtet 2024.

En kirkemøtesak om Den norske kirkes immaterielle kulturarv kan omhandle Den norske kirkes kontinuerlige kulturarbeid slik dette er i stadig prosess og utvikling i et flerkulturelt og livssynsåpent samfunn. Saken foreslås derfor utvidet, slik at den sees i sammenheng med arbeidet med Nasjonaljubileet 2030 og prosessene i Utvalget for Den norske kirke i det livssynsåpne samfunn. I Den norske kirkes oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport vil samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kirkeliv og kultur stå sentralt. Også dette må avspeiles i Kirkemøtesaken. Flere av de nevnte prosessene er pågående, og det foreslås derfor at saken om Den norske kirkes immaterielle kulturarv skal forberedes til Kirkemøtet 2025.

Forslag til vedtak

Kirkerådet ber administrasjonen forberede en sak til Kirkemøtet 2025 om immateriell kulturarv som oppfølging av Kirkemøtets vedtak i KM 21/21. Saken bør også tematisere forhold knyttet til Nasjonaljubileet 2030, Den norske kirkes oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og Den norske kirke i det livssynsåpne samfunn.

Saksorientering

---

¹ KM 21/21, s. 4.

Bakgrunn

Kirkemøtet vedtok i KM sak 21/21 en kulturarvstrategi for at «den kirkelige kulturarven skal bli bevart, være i aktiv bruk og bli videreutviklet fordi den er viktig for Den norske kirkes menigheter og storsamfunnet». Det meste av den vedtatte strategien gjelder den materielle kirkelige kulturarven, som kirkesteder med ulike bygg med inventar, kirkegård og strukturer.² I samme sak ber derfor Kirkemøtet om at Kirkerådet skal komme tilbake med en sak om den immaterielle kulturarven. Dokumentet *Kirkelig kulturarv*³ bygger på definisjoner for den materielle kulturarven slik disse fremkommer i Kulturminneloven.⁴ Dokumentet ivaretar også viktige aspekter ved den immaterielle kulturarven ved å vektlegge sammenhenger mellom det materielle og det immaterielle, og det tette samspillet mellom liturgi, kirkebygg med inventar og kirkested.

UNESCO og Kulturrådet opererer med definisjoner for immateriell kulturarv, slik disse fremkommer av Konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven, ratifisert av Norge i 2007.⁵

Følgende gjelder for denne konvensjonen:

1. *«immateriell kulturarv» betyr praksis, fremstillinger, uttrykk, kunnskap, ferdigheter – samt tilhørende instrumenter, gjenstander, kulturgjenstander og kulturelle rom – som samfunn, grupper og, i noen tilfeller, enkeltpersoner anerkjenner som en del av sin kulturarv. Denne immaterielle kulturarven, som er overført fra generasjon til generasjon, blir stadig gjenskapt av samfunn og grupper i relasjon til deres miljø, i samspill med naturen og med deres historie og gir dem en følelse av identitet og kontinuitet, noe som fremmer respekt for kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet. I forbindelse med denne konvensjonen tas kun i betraktning immateriell kulturarv som er forenlig med de eksisterende internasjonale menneskerettighetsinstrumentene og kravene om gjensidig respekt mellom samfunn, grupper og enkeltpersoner samt en bærekraftig utvikling.*
2. *«immateriell kulturarv» definert i nr. 1 kommer blant annet til uttrykk på følgende områder:*
  - a) *muntlige tradisjoner og uttrykk, herunder språk som et uttrykksmiddel for immateriell kulturarv,*
  - b) *utøvende kunst,*
  - c) *sosiale skikker, ritualer og høytidsfester,*
  - d) *kunnskap og praksis som gjelder naturen og universet,*
  - e) *tradisjonelt håndverk.*
3. *«vern» betyr tiltak for å sikre den immaterielle kulturarvens levedyktighet, herunder det å kartlegge, dokumentere, forske, bevare, verne, fremme, styrke, videreføre, særlig gjennom formell og uformell utdanning, samt gjenopplive de ulike sidene ved denne arven.*

Et arbeid med en kirkemøtesak må også ivareta Den norske kirkes oppdrag og plass som tradisjonsbærer og kulturutvikler i et livssynsåpent samfunn.

En egen sak til Kirkemøtet om Den norske kirkes immaterielle kulturarv må også dreie seg om mer enn samspillet mellom det materielle og det immaterielle. Saken må bygge på en relativt åpen definisjon av begrepet «immateriell», og vektlegge det som skjer i kirkelig sammenheng som handlinger, produksjoner, uttrykk og

---

² KM 21/21, s. 4.

³ Kirkerådet 2021.

⁴ [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\] - Kap. I. Formål og virkeområde. - Lovdata](#)

⁵ [Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven \(UNESCO\) - Lovdata](#)

interaksjon. En sak til Kirkemøtet bør presentere Den norske kirkes immaterielle kulturarv på en måte som omhandler:

- 1) Den norske kirkes kontinuerlige kulturarbeid gjennom utviklende forvaltning av gudstjenestefeiring, livsriter, bibelfortellinger og musikktradisjoner.
- 2) hvordan Den norske kirke har preget og preger det norske samfunns verdigrunnlag.
- 3) hvordan Den norske kirke har vært og er en av aktørene i det flerkulturelle og livssyns åpne samfunn.

Kobling til relaterte prosjekter i Kirkerådet

Denne definisjonsmessige utvidelsen av saken vil forholde seg til andre pågående prosesser i regi av Kirkerådet. Dette vil gjelde arbeidet frem mot Nasjonaljubileet 2030, oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og prosessene i Utvalget for Den norske kirke i det livssyns åpne samfunn.

Verdigrunnlaget for Nasjonaljubileet er "felleskap – verdier – identitet – arv – fornyelse". Spenningen mellom tradisjon og fornyelse er svært relevant for Kirkemøtesaken. I Den norske kirkes oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport vil samisk, kvensk og norskfinsk og skogfinsk kirkeliv og kultur stå sentralt. Dette må avspeiles i Kirkemøtesaken.

Saken bør tydeliggjøre at Den norske kirkes immaterielle kulturarv ikke er den kristne kulturarv i stort. Dette for å unngå at saken oppfattes som at Den norske kirke tar eieierskap til andres tradisjoner og kulturuttrykk.

I arbeidet med kirkemøtesaken vil Kirkerådet samarbeide med fagmiljøer som museer, aktører innen musikk og scenekunst, læresteder, offentlige arkiv og lignende.

Tematiske avgrensninger

Det vil være nødvendig å gjøre tematiske avgrensninger for hva denne Kirkemøtesaken om Den norske kirkes immaterielle kulturarv skal omfatte. Et mulig grunnlag for avgrensning kan være å se på hva som kan miste betydning og bli uforståelig innen kort tid av kunnskap om og forståelse av kirkens sang og musikk, liturgi, kirkekunst, fortellinger og handlinger.⁶

I og med at Den norske kirkes immaterielle kulturarv er både tradisjon og levende praksis, vil et bredt faglig samarbeid med aktuelle parter (museer, aktører innen musikk og scenekunst, læresteder, offentlige arkiv og lignende) bidra til å skape en strategisk avklaring og avgrensning inn mot en kirkemøtesak.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtaket vil kunne følges opp innenfor dagens stillinger og ressurser.

---

⁶ Det vil være naturlig at saken forholder seg til KR-sak 11/18: «Rapport og veivalg for Den norske kirkes kunst- og kultursatsing».